

ДО:
Г-Н БОЙКО БОРИСОВ,
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
1594 София, бул. „Княз Александър
Дондуков“ №1

Г-ЖА ДЕСИСЛАВА АХЛАДОВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
1040 София, ул. „Славянска“ №1

С Т А Н О В И Щ Е

относно

проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от домашно насилие,
Проект на мотиви към Закон за изменение и допълнение на ЗЗДН, ЧПОВ на Закон за
изменение и допълнение на ЗЗДН

от

Фондация „Бащи за отговорно родителство“,

ЕИК 175818674 със седалище и адрес на управление град София, ул. „Проф. Хр.
Вакарелски" № 12, вх. Б, ет. 2, ап. 5 и адрес за кореспонденция, гр. София, п.к. 1700, ул.
„Проф. Хр. Вакарелски" № 12, вх. Б, ет. 2, ап. 5, електронен адрес за връзка:
klukanov@yahoo.com, Телефон: 088 883 5783

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН БОРИСОВ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АХЛАДОВА,

Във връзка с изготвените и предложени от Министерството на правосъдието
проекти на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от домашно насилие,
Проект на мотиви към Закон за изменение и допълнение на ЗЗДН, ЧПОВ на Закон за
изменение и допълнение на ЗЗДН изразяваме следното становище:

Законът за защита от домашно насилие е безспорно необходим и важен. Но, този
закон, приет с най-добри намерения, често дава обратен на желания ефект. Поради
пропуски в закона, той не защитава ефективно жертвите на насилие, а същевременно
наказва невинни, защото дава възможности за огромни злоупотреби. Според много
специалисти до 80-90% от претендираното насилие, в случаите на разделящи се
семейства, не съществува реално, а законът се използва за получаване на предимство в
бракоразводното дело. Предлагащите промени само ще задълбочат проблемите, вместо
да ги решат.

АНАЛИЗ НА ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С ДЕЙСТВАЩАТА РЕДАКЦИЯ НА ЗАКОНА

I. ПРОБЛЕМИ:

- **Законът дава огромни възможности за злоупотреба.** Съдът може да издаде заповед за защита дори само на основание приложена декларация от лицето, твърдящо, че е жертва на домашно насилие (чл. 9, ал. 3 ЗЗДН). На практика, човек може да бъде осъден само на базата на частен документ, изходящ от заинтересовано лице. Това напомня на средновековната “решителна клетва”. Тази възможност се насърчава и от факта, че прокуратурата отказва да търси наказателна отговорност за неверни данни в тези декларации. Поради това този закон често се използва не по предназначение – да даде бърза защита на нуждаещо се лице, а за по-бързо и «лесно» решаване на съдебни спорове. Не само семейни, но и всякакви роднински спорове за имоти.

- **Недоказан факт се превръща в доказателство.** След като се стигне до осъдително решение в дело по ЗЗДН, което може да не е основано на никакви доказателства, а само на декларация, това решение може да бъде използвано в бракоразводно дело и да бъде решаващо за изхода му. Съдебната практика поначало приема, че вината е без правно значение за упражняването на родителските права и за режима на лични отношения, но когато поведението, от което е направен извод за вината, се е отразило или може да се отрази върху отглеждането и възпитанието на децата, то се взема предвид. Поради това родител, който е обявен за насилник практически няма никакъв шанс да получи упражняването на родителските права и да разчита на по-широк режим на лични отношения.

- **Позволява да бъде прекратен контактът на детето с другия родител.** Често злоупотребата със ЗЗДН има за цел ограничаване на контактите с другия родител. Законът позволява да се наложат ограничителни мерки за срок до 18 месеца, но често се получава, че ако има издадена и Заповед за незабавна защита, поради неспазването на сроковете от съда, този срок реално може да стане 2 и повече години. Дори и Ограничителната заповед да е само по отношение на отглеждащия детето родител, но не и по отношение на самото дете, тя пак прави режима на лични отношения практически неизпълним. Родителят, имащ право на контакт с детето, няма право да се доближава до жилището на отглеждащия родител. Съдът в изключително редки случаи съобразява Ограничителната заповед с определен преди това режим на лични отношения. Така на практика районен съд, със своята Ограничителна заповед, може да обезсили режим на лични отношения, постановен с решение на ВКС.

- **Формализъм при налагане на мерките.** Ограничителните заповеди по този закон се налагат прекалено формално, без съдът да изследва дали и доколко обявеният за насилник е наистина опасен за детето и дали самите мерки (прекратяването на контакта с единия родител) няма да му навредят повече.

- **Не се преследват други видове насилие освен физическото.** С изключение на случаите на физическо насилие в присъствие на дете, което се приема за психическо насилие над детето, други видове насилие пряко върху детето - психическо, емоционално, икономическо не се разпознават като насилие и не се преследват от съда. Неизпълнението на режима на лични отношения е принудително ограничаване на

личния живот, личната свобода и личните права на детето и на потърпевшия родител. Предизвикването на родителско отчуждение е форма на емоционално и психическо насилие с потенциални тежки последици за детето, но те не се разпознават от съда като насилие.

- **Нарушава се презумпцията за невиновност.** Чл. 5, ал. 4 ЗЗДН изисква от съда във всички случаи с решението да наложи на извършителя глоба в размер от 200 до 1000 лв. В предложението размерът на санкциите дори се увеличава. При положение, че по този закон има непълно доказване, т.е. вината на презюмирания насилник не е безспорно доказана, налагането на глоба “във всички случаи” е нарушение на презумпцията за невиновност. Тази глоба е административно наказание, за налагането на което е необходимо безспорно доказване на вината на извършителя. Налагането ѝ «във всички случаи», освен че лишава съда от възможността за преценка се явява и противоконституционно.

- **Възпрепятстване на наказателно преследване.** Забраната за налагане на две наказания за едно и също нарушение (*non bis in idem*) би могла да възпрепятства налагането на по-строга санкция при евентуално наказателно дело за същото деяние, когато то представлява престъпление по смисъла на Наказателния кодекс (НК).

- **Нарушен е принципа на пропорционалността и правото на чест и достойнство на обвинения в насилие.** Ограничаването на правата на личността е допустимо за защита на правата на другите, но принципа на пропорционалността изисква това ограничаване да бъде възможно най-лекото. Обявяването на някого за насилник, без вината му да е напълно доказана, е пряко и непропорционално тежко нарушение на правото на чест и достойнство, което е върховно конституционно право. Делата по ЗЗДН често се проточват във времето, при което, ако има издадена Заповед за незабвна защита, действието ѝ може да продължи с години, а съдът и на двете инстанции да оправдае обвинения в насилие. За него ще се породи право да съди държавата по ЗОДОВ. Създаването на регистър на насилниците само ще задълбочи тези проблеми. Това нарушава правото «да бъдеш забравен» и поставя обвинените в насилие в по-тежко положение от осъдените за престъпления, по които могат да бъдат реабилитирани.

- **Нарушено е правото на защита.** От практиката се приема, че ЗЗДН е антидискриминационно законодателство и оттам се допуска обръната тежест на доказване. Ако “жертвата” докаже, че е било възможно да е извършено насилие, “насилникът” трябва да докаже, че не е имало такова. Предвид обстоятелството, че често семейните скандали се случват без свидетели, на практика става невъзможно да се докаже както насилието, така и липсата му. Самото допускане, че ЗЗДН е антидискриминационно законодателство е нелепо, защото тогава трябва да приемем, че в България жените са подчинени на мъжете, за да бъде това вярно.

- **Нарушава права на децата.** Правото на лични отношения според СК от 2009 г. е на първо място право на самото дете, а чак след това право и задължение на родителите. Обвиненият в домашно насилие е поставен в по-лошо положение дори от лишения от родителски права. Лишаването от родителски права е санкция срещу родител, чието поведение представлява особена опасност за личността, здравето, възпитанието или имуществото на детето. Но дори тогава детето има право на лични отношения с лишения от права родител и съдът е длъжен да определи подходящи мерки относно личните

отношения между родителя и детето, като прилага защитните мерки по чл. 59, ал. 8 СК. При налагане на ограничителна мярка по ЗЗДН не се предвижда такава възможност и се прекъсват изцяло отношенията родител-дете, при това за достатъчно дълъг срок от време. Също така възниква проблем с издръжката на децата. По силата на заповедта за защита, детето може да бъде предоставено за отглеждане от родителя, който не е извършил насилието или на трето лице. Ако няма съдебно решение за присъждане на издръжка, този родител ще трябва да води отделно дело за привременно присъждане на издръжка. Възможна е и хипотеза, при която детето трябва да получава издръжката чрез родителя-насилник. Тогава той има възможност да тероризира родителя-жертва като заведе изпълнително дело за издръжката. В тази ситуация съдът отказва да присъжда издръжка или да променя начина на получаване на присъдената издръжка в делото по ЗЗДН. Така родителят-жертва е принуден да я плаща 3 пъти. Поема цялостната издръжка на детето и отделно заплаща на родителя-насилник. Това, че в бъдеще може да подаде срещу него иск за неоснователно забогатяване и да си върне неоснователно платените средства не решава текущите му проблеми.

II. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ:

- Изключване на наказателния елемент от ЗЗДН (задължителната глоба). Целта на този закон е да даде бърза защита на жертвите на домашно насилие, а не да налага наказания на извършителите. Би могло да се помисли за продължаване на делото като наказателно, при наличие на определени предпоставки и доказателства.
- Изрично указване в закона на отчуждаващото поведение и настройването срещу другия родител като форма на психическо и емоционално насилие над дете.
- Включване на осуетяването на режим на лични отношения, без основателна причина, като ограничаване на личната свобода и правата на детето и на другия родител.
- Елиминиране на стимулите за злоупотреба със закона при семейни дела, чрез забрана решението по дело по ЗЗДН да се използва като доказателство по други дела;
- Задължително постановяване на привременни мерки за изпълнение на режима на лични отношения и издръжката по време на действието на ограничителната заповед;
- Ограничаване на действието на Заповедта за незабавна защита само до първото съдебно заседание по делото, на което съдът да преценява дали има достатъчно доказателства, изискващи тя да бъде продължена.

Чл. 1.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 102 от 2009 г., в сила от 22.12.2009 г.) ~~Отговорността по този закон~~ **Налагането на мерки за защита** по този закон не изключва гражданската, административно-наказателната и наказателната отговорност на извършителя.

Мотиви:

- Според ТР № 3 от 22 декември 2015 г. по т.д. № 3/2015 г. на ВКС, ОСНК, деецът не следва да носи едновременно наказателна и административно-наказателна отговорност

в случаите, когато с извършеното от него деяние са нарушени едновременно наказателна и административно-наказателна норма с различни обекти на защита.

Чл. 2. (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2009 г., в сила от 22.12.2009 г.) (1) Домашно насилие е всеки акт на физическо, сексуално, психическо, емоционално или икономическо насилие, както и опитът за такова насилие, принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права, извършени спрямо лица, които се намират в родствена връзка, които са или са били в семейна връзка или във фактическо съпругеско съжителство. *Домашно насилие е и възпрепятстване на личните контакти между дете и родител или други лица, имащи право на такива контакти, отчуждаване или опит за отчуждаване на дете, непредоставяне или укриване на информация за детето.*

(2) За психическо и емоционално насилие върху дете се смята и

1. всяко домашно насилие, извършено в негово присъствие,

2. поставяне на детето в конфликт на лоялност, настройването му или използване на език на омраза в негово присъствие срещу другия родител или член на разширеното семейство.

Мотиви:

- Неизпълнението на режима на лични отношения е принудително ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права на детето и на потърпевшия родител. Предизвикването на родителско отчуждение е форма на емоционално и психическо насилие с потенциални тежки последици за детето.

Чл. 5.

.....

(3) *При наличието на съдебно решение относно упражняването на родителските права, местоживеенето на детето или режима на личните отношения, или при висящ съдебен спор между родителите, се определя подходящ режим на лични отношения с детето за времето на действие на ограничителните мерки, като при необходимост съдът определя и подходящи защитни мерки, като:*

1. осъществяване на личните отношения в присъствието на определено лице;

2. осъществяване на личните отношения на определено място;

3. предаване на детето чрез трето лице.

(4) ~~Във всеки случай~~ Съдът с решението по чл. 15, ал. 1 *може да наложи* на извършителя и глоба в размер от 200 до 1000 лв. *при условията и по реда на ЗАНН.*

Мотиви:

- Обвиненият в домашно насилие е поставен в по-лошо положение дори от лишения от родителски права. Лишаването от родителски права е санкция срещу родител, чието поведение представлява особена опасност за личността, здравето, възпитанието или имуществото на детето. Но дори тогава детето има право на лични отношения с лишения от права родител и съдът е длъжен да определи подходящи мерки относно личните отношения между родителя и детето, като прилага защитните мерки по чл. 59, ал. 8 СК.

При налагане на ограничителна мярка по ЗЗДН не се предвижда такава възможност и се прекъсват въобще отношенията родител-дете, при това за достатъчно дълъг срок от време. Ограничаването на правата на личността е допустимо за защита на правата на другите, но принципа на пропорционалността изисква това ограничаване да бъде възможно най-лекото.

- нарушава се правото на детето да поддържа лични отношения с родителите си и се създават предпоставки за настъпване на родителско отчуждение. Дори и Ограничителната заповед да е само по отношение на отглеждания детето родител, но не и по отношение на самото дете, тя пак прави режима на лични отношения практически неизпълним. Родителят, имащ право на контакт с детето, няма право да се доближава до жилището на отглеждания родител.

- Изискването съдът “във всички случаи” с решението да наложи на извършителя глоба в размер от 200 до 1000 лв., при положение, че по този закон е допуснато непълно доказване, т.е. вината на презюмирания насилник не е безспорно доказана, е нарушение на презумцията за невиновност.

- Налагането на глоба е административно наказание и забраната за налагане на две наказания за едно и също нарушение (non bis in idem) би могла да възпрепятва налагането на по-строга санкция при евентуално наказателно дело за същото деяние, когато то представлява престъпление по смисъла на Наказателния кодекс.

Чл. 15.

Нова (3) *Когато има достатъчно доказателства за извършено престъпление, или се разкрият престъпни обстоятелства, от установяването на които зависи изходът на спора, съдът препраща делото на прокуратурата за образуване на наказателно производство, като при необходимост издава заповед за незабавна защита.*

Мотиви:

- Произнасянето на съда с решение и налагането на глоба би могло да попречи на търсена на наказателна отговорност, когато деянието представлява престъпление.

- Също и ако се разкрие лъжесвидетелство или деклариране на неверни обстоятелства.

Чл. 19. (1) Заповедта за незабавна защита не подлежи на обжалване и има действие *до първото заседание на съда по делото, на което въз основа на събраните доказателства съдът преценява дали да продължи действието ѝ и за какъв срок.*

(2) При отмяна на заповедта за незабавна защита уведомяването става по реда на чл.18 (2)

Мотиви:

- често се получава, че при издадена Заповед за незабавна защита, поради неспазването на сроковете от съда, делото може да продължи две и повече години. Дори и да завърши с отказ за издаване на ограничителна заповед, на основание на Заповедта за незабавна защита, правата на обвинения в насилие ще са били ограничени през цялото това време. Това, първо, е нарушение на принципа на пропорционалността, второ, ако има дете и

съответно - режим на лични отношения, може да доведе до фатално нарушаване на връзката дете-родител.

Нов Чл. 23. *Издаването на заповед за защита по ЗЗДН, както и отказа да се издаде такава не могат да се ползват като доказателство в бракоразводен процес или в процес за определяне на родителски права и режим на лични отношения с деца.*

Мотиви:

- Недоказан факт се превръща в доказателство. След като се стигне до осъдително решение по дело по ЗЗДН, което може да не е основано на никакви доказателства, а само на декларация, това решение може да бъде използвано по бракоразводно дело и да бъде решаващо за изхода му. Съдебната практика поначало приема, че вината е без правно значение за упражняването на родителските права и за режима на лични отношения, но когато поведението, от което е направен извод за вината, се е отразило или може да се отрази върху отглеждането и възпитанието на децата, то се взема предвид. Поради това родител, който е обявен за насилник практически няма никакъв шанс да получи упражняването на родителските права и да разчита на по-широк режим на лични отношения.

АНАЛИЗ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯТА ЗА ПРОМЕНИ

Предложенията за промени в ЗЗДН се обосновават на невярна основа. Множество организации твърдят, че всяка трета жена в България е жертва на домашно насилие. Това е една огромна манипулация. От този неверен извод се прави друг, че всеки трети мъж е домашен насилник. Домашно насилие има, представлява значим, реален и сериозен проблем, но е далеч от цитираната цифра.

Тази цифра се появява от непълното и превратно цитиране на две изследвания: Проведеното през 2012 година от Агенцията за основните права на ЕС изследване за насилието над жени и момичета. Направени са интервюта с 42 000 жени и момичета над 15 годишна възраст в 28 държави-членки. И проведеното през 2016 година от Фондация «Партньори-България» и Центърът за изследване на демокрацията, с помощта на Норвежкия финансов механизъм Национално изследване на домашното насилие и насилието, основано на полов признак (НИДННОПП).

Защо твърдим, че има манипулация?

- Тази цифра не е статистическа информация, а субективно усещане на анкетираните, за това дали са жертва или не и затова не е точна. Т.е. човек може да е жертва на насилие, но да не се самоопределя като такава и обратното. Изследователите споделят, че процентът на скрити жертви при мъжете е много висок, поради обществените очаквания към тях и срама да се признае за жертва. Твърди се дори, че е възможно всеки мъж у нас поне веднъж през живота си да е бил жертва на насилие.

Още в предговора на НИДННОПП се казва: «България е сред тази половина страни-членки на ЕС, в които не се събира статистическа информация за отношението между

жертва и извършител, като по този начин прави невъзможна оценката на дела на домашното насилие сред престъпленията срещу личността. Домашното насилие все още не се квалифицира като криминално деяние и не е включено в Наказателния кодекс, съответно и в статистическите данни, предоставяни от полицията и Националния статистически институт.

- Тази цифра показва не моментното насилие, а това дали анкетирания счита, че е бил жертва на насилие от навършването на 15 годишна възраст до момента.

- Тази цифра не показва къде и от кого е осъществено насилието. Т.е. не всички жени – жертви на насилие, са жертви на домашно насилие, извършено от партньор или съпруг. Около 20% от жените са жертви на насилие от страна на други жени. Наблюдава се разлика и във вида на извършваното насилие – мъжете по-често извършват физическо насилие, жените – психическо.

Проучването на FRA показва, че делът на българските жени, между 18 и 74 годишна възраст, жертви на насилие от страна на партньор или съпруг е 6%. Това също не е никак малко – около 170 000 жени, но със сигурност не е всяка трета.

- Тази цифра не отчита вида, степента и честотата на насилието. Изследванията показват, че преобладават по-леките форми на насилие, като обиди, бутане, дърпане и те често са взаимни. Също така, насилието не е еднопосочен процес. Изследванията показват, че 80% от извършителите на насилие са били жертви на насилие.

Най-често срещаната форма на домашно насилие според респондентите е психическото насилие и контролиращото поведение – през последната година преди изследването 5.2% от жените и 3.8% от мъжете са били жертви на психологическо насилие, а съответно 2.1% и 2.7% на контролиращо поведение. Докато жертви на физическо насилие са били по 1.2% и от двата пола.

- Поставя се знак за равенство между домашното насилие и насилието, основано на полов признак (НОПП) и от там се прави неправилен извод, че основно жени са жертви на домашно насилие.

При домашното насилие полът на жертвата няма значение, определяща е личната връзка между извършителя и жертвата. Докато при НОПП основа на насилието е винаги полов признак, като самият пол е без значение, жертви могат да бъдат както жени, така и мъже от различна възраст. Обществото реагира на тежките форми на насилие, които получават широк медиен отзвук, но се забравя, че най-масови са «меките» форми на насилие, които не изискват физическа сила, и които се извършват и от двата пола.

§ 4. Относно предложените изменения на Член 5. (1) Мерките за защита от домашно насилие:

– т. 4, въвеждането на забрана за извършителя да осъществява контакт с пострадалия под каквато и да е форма, включително по телефон, чрез електронна или обикновена поща и факс, както и чрез всякакви други средства и системи за комуникация при условия и срок,

определени от съда, е **неподходяща мярка при наличие на общи деца**. Особено, ако ограничителната мярка е само по отношение на родител. А не и на детето/децата.

Мотиви: В такъв случай комуникацията между родителите по повод на децата е необходимост. Много по-удачно би било тази комуникация да се осъществява само в писмена форма по посочени в решението адреси на електронна поща и при уговорени в него условия. Това би позволило контрол за спазването на добрия тон и избягването на злоупотреби.

- т 8. забрана за издаване на разрешение за придобиване, съхранение, носене и употреба на взривни вещества, на оръжия, на боеприпаси и на пиротехнически изделия по Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия или прекратяване на валидността на издадено разрешение за срок, определен от съда, текста е необходимо да бъде прецизиран.

Мотиви: Така преписан от друг закон този текст може да доведе до абсурдни ситуации. Физическо лице не може да придобива взривни вещества. Защо е необходимо да се забранява нещо, което и така е забранено? От друга страна какво се случва с хората, чиято професия е свързана с боравене с оръжия и взривни вещества: военни, полицаи, миньори? Това би ги лишило от поминък и доходи, което би се явило непропорционално тежко засягане на правната им сфера. Не би затруднило особено и тежките посегателства срещу живота и телесната неприкосновеност на евентуалната жертва, защото те биха могли да бъдат извършени и с хладно оръжие или дори с подръчни средства, като първото срецнато паве.

- ал. 3 «Мярката по ал. 1, т. 5 се налага във всички случаи, когато пострадалият и извършителят имат дете.» да отпадне.

Мотиви: Мярката по ал. 1, т.5 трябва да е обвързана с наличието на насилие върху детето, а не с насилие между родителите. Трябва да се премахнат думите «във всички случаи». Така съдът се лишава от правото на преценка. Напълно е възможно родителят, жертва на насилие да е осъществил или да осъществява насилие срещу детето. Ако този текст остане, това би увеличило и без това широката злоупотреба със закона с цел получаване на родителски права и ограничаване на достъпа на другия родител до детето.

- ал.4 Текстът «В случаите на висящ съдебен спор между родителите по упражняване на родителските права, по определяне местоживеенето на детето или режима на личните отношения, препис от заповедта за незабавна защита и заповедта за защита по ал. 1, т. 5 се изпраща на съответния съд.» да отпадне и да бъде заменен със следния текст: Във всички случаи, когато страните имат деца при налагането на мерки за защита съдът указва как ще се упражняват личните отношения с децата и в случай на необходимост постановява привременни мерки относно режима на лични отношения и издръжката.

Мотиви: Този текст е абсолютно излишен. Заинтересованата страна и сега сама предоставя на съда преписи от заповед за незабавна защита или заповед за защита. Вместо него е редно при наличие на деца и налагане на мярка за защита задължително да се предвиди как ще се осъществява постановен по друго решение режим на лични отношения, при липса на такъв или необходимост от промяната му да бъдат постановени привременни мерки за срока на действие на оразиченията, в които да

бъде включена и издръжката на детето, ако такава не е постановявана или детето временно се настанява при родителя-жертва или при този, който не е извършил насилието.

§ 6. - Национална комисия за превенция и защита от домашното насилие

Считаме, че няма необходимост от допълнителен орган. Практиката показва, че подобни консултативни органи с нищо не допринасят за решаването на проблемите, за които се създават.

- Чл. 6д (1) Централен регистър за случаите на домашно насилие

Ако се създава такъв регистър, то той да бъде само за статистически цели.

Мотиви: Законът за защита от домашно насилие не е наказателен закон. Стандартът на доказване е много по-нисък. В случай, че се предвиждат последици, подобни на тези от осъждането в наказателното право, следва на ответниците да се дават и същите възможности за защита и право на реабилитация. Такива в законопроекта не са предвидени. Осъденият за домашно насилие е поставен в по-тежко положение от извършилия престъпление, без да е проведено производство по стандартите на НПК. Това се явява нарушение на принципа на пропорционалността, тъй като засяга прекалено тежко основни конституционни права като правото на чест и достойнство. Недопустимо е информацията, подлежаща на вписване в Централния регистър, редът за събирането и представянето ѝ, организацията и функционирането на регистъра, както и частта от данни, която е публична, се определят с подзаконов нормативен акт.

- чл. 6е (4) «Лицата по ал. 3 разработват, организират изпълнението и изпълняват програмите» Възлагането на едно и също лице на разработката, организирането и изпълнението на програма може да доведе до създаването на излишни програми и разхищение на публични средства.

- § 7. В чл. 7 «накрая се добавя „или районният съд, в чийто район пострадащото лице фактически пребивава към момента на подаване на молбата“.» Предложението е крайно неуместно и трябва да отпадне.

Мотиви: Допускането на свободен избор на подсъдност (форум шопинг) е крайно нежелателно явление. Това ще затрудни и работата на съдебната система, и защитата на обвинения в насилие. Не е изключено да се стигне до положение, в което за едно и също нещо се завеждат множество дела в различни градове между едни и същи страни в търсене на по-благосклонен съд.

- § 10. «В чл. 10 ал. 1 се изменя така: „(1) Молбата се подава в срок до три месеца от акта на домашно насилие. По изключение, ако обективни причини налагат това, молбата може да се подаде в срок до 6 месеца от акта на домашно насилие.“» Предложението да отпадне или поне срокът да бъде ограничен до 3 месеца.

Мотиви: Едномесечният срок е напълно достатъчен, за да разбере някой дали е насилван или не. След 6 месеца фактите започват да се забравят и става все по-трудно да се организира защита.

- § 12. «Член 15 се изменя така: „Чл. 15. (1) В заседанието за разглеждане на молбата съдът пристъпва към събиране на доказателствата и дава ход на устните състезания без да приканва страните към спогодба или да ги напътва към медиация.» Предложението е неуместно и следва да отпадне.

Мотиви: След като спогодба и медиация са възможни дори и по наказателни дела, няма как да не са възможни в това производство, което е гражданско. Страните най-често са близки роднини или имат общо дете, което предполага, че ще им се налага да имат взаимоотношения и занапред. Интересът им, интересът на общите им деца, ако имат такива, предполага да се направи всичко възможно тези взаимоотношения да бъдат възстановени. Тук са особено уместни възстановителните практики, които в много развити държави намират все по-широко разпространение и с които се постигат много добри резултати, дори по тежки наказателни дела.

- «(7) Във всички случаи съдът с решението по ал. 6 налага на извършителя и глоба в размер от 200 до 1000 лв.» Тази глоба трябва въобще да отпадне.

Мотиви: По-горе в изложението бяха подробно изложени мотиви за противоконституционността на налагане на административно наказание, без да е проведено пълно доказване по стандартите на НПК и ЗАНН. Наличието на наложено административно наказание за същото деяние е пречка за търсена на наказателна отговорност при по-тежки посегателства.

- «(8) При повторно и последващо извършване на домашно насилие, глобата е в размер от 400 до 1500 лева.»

- Да се добави нова алинея, която да позволява възможност с възражение да бъде включено за разглеждане в делото и обратно насилие от страна на първоначалния молител по отношение на ответника или на тяхно общо дете.

- При наличие на данни за взаимно насилие да се предвиди възможност за реторсия, когато насилието е двупосочно, от един и същи вид и степен.

Мотиви: Насилието не е еднопосочен процес. Често жертвата се явява едновременно и насилник, като насилието може да е от различен вид. Например след вербално насилие да последва друго такова или физическо насилие. Жертвата може да се явява насилници по отношение на общо дете.

- «(9) При уважаване на молбата съдът издава заповед за защита, която има действие за срока по чл. 5, ал. 2, считано от влизането в сила на решението.“» Тази алинея трябва да отпадне.

Мотиви: Едно решение влиза в сила, ако не бъде обжалвано. Според този текст, при обжалване на първоинстанционното решение, заповедта за защита ще влезне в сила чак след произнасянето на втората инстанция. Текстът противоречи на сегашния чл. 17, ал. 3: «Обжалването не спира изпълнението на заповедта.»

§ 16. «В чл. 19 се правят следните изменения и допълнения: 1. Досегашният текст става ал. 1 и се изменя така: „(1) Заповедта за незабавна защита не подлежи на обжалване и има действие до издаването на заповедта за защита или до влизане в сила на отказа на съда.“» Предлагаме текстът да бъде променен на «Заповедта за незабавна защита има

действие до първото съдебно заседание по делото, на което съдът преценява дали оставането ѝ в сила е необходимо и определя срока ѝ на действие».

Мотиви: Сегашната редакция е неясна. Заповедта за незабавна защита се издава за 24 часа, без съдът да има възможност да прецени обективно основателността на искането за издаването ѝ. Често, само въз основа на твърдения на молителя. При тази редакция ЗНЗ ще продължи да действа и след отказ да се издаде заповед за защита, който отказ е постановен сред провеждане на съдебното следствие и преценка на всички събрани по делото доказателства. В големите градове този тип дела често продължават по 2 и повече години за двете инстанции. По този начин със ЗНЗ може да бъде ограничен или въобще преустановен контактът между родител и дете, което е сериозен стимул за злоупотреба с този закон. Какво правим, ако накрая и втората инстанция признае искането за защита за неоснователно, а набежденият за насилник е бил ограничен в правата си за 2 или повече години. Освен, че е нанесена сериозна вреда на правата на дете и родител, това е повод държавата да бъде осъдена да заплати сериозни обезщетения и за нови осъждания от ЕСПЧ.

- § 19. Даденото в § 1 легално определение на „Икономическо насилие“ трябва да се прецизира.

Мотиви: При тази редакция, всеки родител изначално е икономически насилник. Посочената в определението «пълна зависимост за средства за издръжка и за задоволяване на лични нужди» може да не е следствие на злоумишлени действия, а на нежелание на партньора в двойката да работи. Съществува огромна опасност това определение да се използва за изнудване, с цел получаване на имотна облага. Така злоупотребата единствено би се увеличила драстично.

- същото се отнася и за определението на „Психическо насилие“, което е твърде общо и позволява много широки интерпретации, което може да доведе до порочни съдебни практики, субективност и съдийски произвол.

Мотиви: Вкарването на понятия като: «постоянно критикуване, засрамване, порицаване, епитети, присмиване, имитиране» би направило възможно обявяването за насилник практически на всеки. Това са субективни усещания, които трудно могат да бъдат обективно измерени и доказани. Всеки родител, който е порицал детето си за лоша бележка в училище се превръща в насилник. Детето може да се е почувствало засрамено, дори ако родителят го похвалил пред приятели. Трябва ли това да се преследва и родителят да бъде обявяван за насилник?

Уважаеми господин Министър-председател, Уважаема госпожо Министър, моля предложенията ни да бъдат разгледани. Готови сме за бъдещи разговори по всички теми, свързани с интересите на децата, защитата на реалните жертви на домашно насилие и справедливостта.

гр. София

25.01.2021 г.

Председател на УС .....

/Карло Луканов/